

**Казіміренко Олена Валеріївна,
викладач фахових дисциплін з дизайну
Фаховий коледж «Універсум» Київського
столичного університету імені Бориса
Грінченка**

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА КРЕАТИВНОСТІ ГРАФІЧНИХ ДИЗАЙНЕРІВ ПІД ЧАС ПРОЄКТУВАННЯ ДОСТУПНОГО ПАКУВАННЯ

Сучасна дизайн-освіта в Україні має формувати компетентного фахівця, який поряд з виконанням практичних завдань професії, буде здатен інтегруватись у суспільство, розвивати соціально-культурний та економічний простір.

Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року актуалізує завдання українського суспільства: «Кардинальні зміни, пов'язані з Революцією гідності та курсом на євроінтеграцію, обумовлюють можливість побудувати нову Україну на принципах сталого розвитку, верховенства права, захисту прав людини, демократії, солідарності, належного врядування. У 2030 році Україна вбачається країною, в якій заліковані рани, спричинені воєнними діями на сході України, і яка розвивається за принципами сталого розвитку». [3, с.5]

Серед цілей сталого розвитку варто виділити:

Ціль 4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх.

Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура.

Одним з завдань Цілі 9 є: «9.1. Розвивати якісну, надійну, сталу та доступну інфраструктуру, яка базується на використанні інноваційних технологій, у т. ч. екологічно чистих видів транспорту». [1]

Саме базуючись на потребах сьогодення та цілях сталого розвитку варто формувати у студенток та студентів компетенції покликані на створення

проектів, які допоможуть людям в повсякденному житті, зроблять світ більш доступним для кожного.

Безбар'єрне та доступне середовище сьогодні це те, чого не вистачає кожній людині і, хоча сьогодні в Україні робиться дуже багато для подолання цього виклику, варто акцентувати здобувачам освіти, проблеми, які вони можуть вирішити застосовуючи свої знання та навички.

Доступність передбачає створення умов за яких кожна людина буде почуватись комфортно в різних умовах, самостійно користуючись середовищем власної життєдіяльності. Людина без сторонньої допомоги має використовувати не лише фізичний простір: облаштування пандусів, ліфтів, зручних переходів, але і інформаційний.

До людей які потребують доступного середовища часто відносять лише людей з інвалідністю уявляючи жінку або чоловіка в колясці або на милицях. В той же час у суспільстві поряд з терміном «людина з інвалідністю» вживають такі терміни як «інклюзія» та «люди з обмеженими можливостями».

Для роботи в дизайні останній термін є найбільш прийнятний, оскільки він містить у собі всі види обмежень з якими може стикатись людина.

Розглянемо людей з обмеженнями по зору. Це люди з інвалідністю по зору, які нічого не бачать взагалі або є малозрячими. Разом з тим є багато людей які мають слабкий зір і використовують окуляри або лінзи. Здорова людина може втратити гостроту зору в залежності від певних факторів: втрата лінз або окулярів, умовна «скалка в оці», головний біль, підвищений тиск чи втома. Для незрячих людей використовують азбуку Брайля, але людина залишається обмежена в своїх діях якщо втратила зір у більш зрілому віці або це тимчасове явище і вона не вивчала цю азбуку.

Люди з вадами рухомого апарату так само можуть бути з інвалідністю, не маючи можливості, наприклад, повернути втрачені кінцівки, так само люди з віком можуть втрачати силу власних рухів, з'являється тремор, спричинений різними чинниками або загальна слабкість організму, яка заважає впевнено користуватись побутовими приладами.

На 4 курсі студенткам спеціальності «Графічний дизайн», перед створенням конструкції пакування було запропоновано відкрити цукерку з закритими очима або однією рукою. Виявилось, що це дещо обмежує можливості вживати бажану їжу. Після такої вправи здобувачки освіти відправились до магазину, перевірити як товари на українському ринку відповідають вимогам доступності.

В процесі дослідження виявилось, що багато різних пристосувань виробники уже впроваджують в свої пакування. Різноманітні ярлички розрізи, надрізи, зіпери, ключи на консервах мають на меті допомогти людині відкрити товар. Багато пакувань мають графічні підказки де саме варто відкривати, як користуватись упаковкою та багато іншого. Разом з тим, виявилось що наявність розрізу або стрілочки не гарантує реальну доступність, оскільки технологічна якість виконання робить цю послугу умовною і не дозволяє відкрити товар.

Багато товарів мають написи шрифтом Брайля, але разом з тим багато мілкого тексту, який не буде доступний людині з вадами зору.

Дослідження в мережі «Інтернет» довели, що світові лідери більш активні в розробці інклюзивної упаковки. Компанія Kellogg's застосовує код, який людина може сканувати та зчитувати інформацію про продукт за допомогою смартфона, Mimica Touch етикетка індикатор свіжості їжі, яка змінює текстуру, упаковка молочних продуктів PC ProVital Easy-Open має додаткові тактильні елементи які допомагають легко відкрити продукт, високий контраст графічних елементів допомагає легше читати інформацію, пляшки шампуню та кондиціонеру для волосся Herbal Essences мають тактильні елементи, які допомагають на дотик розрізнити вміст пляшечки. Це один з невеликих переліків, що роблять міжнародні компанії для спрощення життя людини. [4]

В процесі дослідження студентки мали нагоду порівняти досягнення дизайнерів різних країн в галузі доступної упаковки та порівняти з досвідом України, як висновок стало зрозуміло, що ця тема для нашої пакувальної індустрії є актуальною, а знаходження оптимального варіанту між якісним

пакуванням, яке дає можливість зберегти якість і привабливий вигляд товару на вітрині та простотою відкриття, іноді є речі взаємовиключні, тому для дизайнера важливо залучити всі свої знання та креативність для винайдення оптимального варіанту.

Після дослідницької роботи студентки запропонували власні проєкти, завданням було розробити конструкцію упаковки для їжі швидкого приготування. Виконані роботи містили ідеї тактильних елементів, елементи конструкції, які підвищували стійкість тарілочки для їжі, пристосування для полегшення відкриття соусів, цікаві ідеї, які полегшують вживання такої їжі.

Поставлене завдання мало на меті привернути увагу до проблем суспільства, соціальної відповідальності дизайнера. Варто відзначити, що студентки самі стикаючись з подібними проблемами, зацікавились ідеєю і в результаті показали непоганий результат. Поряд з проявленими креативними ідеями, важко назвати всі ідеї авторськими, адже це лише початок на шляху до дизайнерської майстерності, яка буде працювати на користь суспільству.

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

1. Довідник для підприємців «Цілі сталого розвитку» Режим доступу: <https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/> / в останнє переглянуто: 24.03.2024
2. РЕЧУН, О., & ПЕРЕДРІЙ, О. (2021). АКТИВНЕ ТА РОЗУМНЕ ПАКОВАННЯ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ. Товарознавчий вісник, 1(14), 65-77. Режим доступу: <https://doi.org/10.36910/6775-2310-5283-2021-14-7> .
3. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (Проєкт) Режим доступу: <https://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2015/02/Strategiya-stalogo-rozvytku-Ukrayiny-do-2030-roku.pdf> в останнє переглянуто: 24.03.2024
4. In Packaging. SPC Australia. Inclusive design in FMCG packaging Режим доступу:

https://inside-packaging.nridigital.com/packaging_jan21/accessible_packaging_f

msg в останнє переглянуто: 24.03.2024